

PROVINCIA

KULTURÁLIS ÉS POLITIKAI HAVILAP
2001. november 16 oldal – 5000 lejt II. évfolyam, 11. szám

magyar nyelvű kiadás

MOLNÁR Gusztáv

Különös transzszilvanizmus

Az *Adevărul* című lap október 29-i számában *Szociáldemokrata program Erdély számára* címmel megjelent szöveg, amelyet Ioan Rus belügyminiszter, a PSD újdonsült kolozsvári elnöke ismertett október 27-én Kolozsváron, és amely a Vasile Dăncu vezetésével már egy bizonyos ideje működő „erdélyi agytröszt” műhelyében készült, minden felemássága ellenére, figyelemre méltó dokumentum, különösen, ha az egyre zűrzavarosabb román szomszédságpolitika és az alternatívára való képesség legcsekélyebb jelét sem mutató román belpolitika kontextusában vesszük szemügyre. Amit a kormánypárt erdélyi vezérkara – a már említettekén kívül ennek tagja még Vasile Pușcas, Grigore Zanc, Alexandru Lăpușan és néhány kevésbé ismert nevű szakember – javasol, az egy meglehetősen különös transzszilvanizmus, de tény, hogy mindenképpen a „provincia” által feltett kérdésekre ad (a maga módján) választ.

Vasile Dăncu és csapata már a legutóbbi választások idején is reflektált egy azóta megszűnt kolozsvári hetilapban a *Provincia* kérdésvetéseire (a választások előtt némi aggodalommal, a választások után győzelemittasan és magától értetődő kárörömmel), és Adrian Năstase miniszterelnöknek a *Provincia*-ra vonatkozó Slănic Moldova-i megjegyzései mögött is valószínűleg őket kell keresnünk. Bányai Péter a *Transindex*-nek adott nyilatkozatában és Ioana Lupea a *Cotidianul* október 29-i vezércikkében jól látják ezeket az összefüggéseket, és az utóbbinak bizonyára abban is igaza van, hogy a transzszilvanizmus „nacionál-szociáldemokrata” változatának hivatalos szintre emelésével a PSD „az Erdély jövőjével kapcsolatos alternatívák hatását próbálja meg semlegesíteni”.

A program megszerkesztői láthatóan tisztában vannak Erdély Románia belüli kivételes és különleges helyzetével. Így szerintük a „romániai szociáldemokrácia megújulása” is „Erdélyből jöhet, ahogy... a nemzeti megújulási törekvésekkel is történt”. Mivel a szerzők itt nyilván nem a hagyományos, munkásmozgalmi bázisú szociáldemokráciára gondolnak (bár valódi, szervezett tömegmozgalmaként az is elsősorban Erdélyben és a Bánátban létezett), hanem az Európai Unió történelmi jelentőségű intézményi forradalmára, a föderális alapokon szerveződő Európára, amelybe most „az utolsó száz méter” Románia is megpróbál bekapcsolódni, az analógia nagyon is helyénvaló, bár egyáltalán nem biztos, hogy a szerzők ennek teljes mértékben tudatában voltak. Jól ismert tény ugyanis, hogy az erdélyi román nemzet ügyét képviselő görög katolikus klerikusok és más értelmiségiek, akik a többi erdélyi nemzettel egyenrangú státusra törekedtek, egyszerre voltak egy sajátos tartományi konszociációs patriotizmus és egy föderális alapon megszerveződő – ésszerűen európai modellnek tekinthető – közép-európai birodalom elkötelezett hívei. A mai Európa alapkérdései felől a múltba visszatekintve mindenesetre sokkal korszerűbb európaiak voltak, mint a Kossuthra esküvő magyarok vagy a bukaresti negyvennyolcasok, akik egyaránt a francia típusú nemzetállamot istenítték, és határozottan birodalomellenesek voltak.

Bármilyen különösnek is tűnik, de ehhez az annak idején a demokratikus nacionalizmus nézőpontjából – megengedem, némi joggal – reakciónak minősített, de ma annál értékesebb tradícióhoz most közelebb állnak a föderalizmust és a politikai decentralizációt felvállaló szociáldemokraták, mint azok a nemzeti konzervatívok, akik, függetlenül attól, hogy az Európai Unióhoz éppen hogyan viszonyulnak, egyértelműen és határozottan antiföderalisták. Az angol toryk, a francia gaulle-isták vagy Vaclav Klaus csehországi és Orbán Viktor magyarországi hívei nem értik és nyilván még kevésbé érzik ezt az Európát.

- Cristiana Teohari**
Levél Délről ♦ 2. oldal
- Sabin Gherman**
Levél a *Provincia*-hoz ♦ 2. oldal
- Marius Cosmeanu**
Levél Sabin Ghermanhoz ♦ 3. oldal
- Traian Ștef**
Válasz Sabin Gherman levelére ♦ 3. oldal
- Szokoly Elek**
A *Provincia* – palló a barikádok felett ♦ 3. oldal
- Vladimir Socor**
Bukarest és Chișinău nem viszálykodhat ♦ 4. oldal
- Alexandru Seres**
Mi, ők. Én? ♦ 4. oldal
- Párbeszéd Szkopjében** ♦ 5. oldal
- Keretegyezmény (Macedónia)** ♦ 6. oldal
- Gaius Dobrescu**
Replika ♦ 8. oldal
- Octavian Eșanu**
Művészi próféciák ♦ 8. oldal
- John Cage**
Mások is gondolkodnak ♦ 8. oldal
- Antik Sándor**
Eurázsia-bot ♦ 9. oldal
- Kelemen Attila**
www.gordian.ro ♦ 9. oldal
- Virgil Bercea**
A Rómával Egyesült
Román Görög Katolikus
Egyház hivatása és perspektívái ♦ 10. oldal
- Gheorghe Gorun**
A történelem vállalása Romániában ♦ 11. oldal
- Hadházy Zsuzsa**
Egy lépés előre, kettő hátra ♦ 12. oldal
- Ovidiu Pecican**
Katolikus románok, a pápa és Nagy Lajos ♦ 13. oldal
- Otilia Hedeșan**
A timokiai (2.) ♦ 14. oldal
- Kántor Zoltán**
Az identitás kapcsán ♦ 15. oldal
- Paul Drumaru**
Transzlandi levelek ♦ 16. oldal
- Ágoston Hugó**
Bukarest mint provincia ♦ 16. oldal

Ma elsősorban az európai szociáldemokraták azok, akik a második világháború utáni nagy kereszténydemokrata nemzedék hagyományát felvállalva és továbbfejlesztve a politikai decentralizációt az ún. alkotmányos regionalizmust is támogatják, szemben a többnyire unitarista konzervatívokkal. Nem véletlen, hogy Nagy-Britanniában nem a kéréllhetetlenül konzervatív Margaret Thatcher, hanem a reformista Tony Blair munkáspárti kormánya idején valósulhatott meg askót devolúció, hogy Magyarországon nem a nemzetet piedesztálra emelő Fidesz, hanem a „nemzetellenes”-nek bélyegzett Szociálista Párt áll ki – sajnos, távolról sem a kellő eréllyel és határozottsággal – a fejlesztési régiók választott testületekkel rendelkező politikai régiókká alakításának ügye mellett. És az sem lehet teljesen véletlenszerű, hogy a két vajdasági szerb autonomista párt, a Szociáldemokrata Liga és a Vajdasági Reformisták Szövetsége szintén szociáldemokrata beállítottságú, és mint az utóbbi szervezet elnöke, Mile Iszakov nemrég elmondta nekem, az a tervük, hogy belgrádi eszmetársaikkal szövetségbe létrehozzanak egy országos, Szerbia egész területére kiterjedő Szociáldemokrata Uniót.

Ha Ioan Rus és társai valóban ezt az európai szociáldemokrata politikát akarják Romániában megvalósítani, akkor nem teljes képesség akár az erdélyi múlt nagy pillanatait is velük kapcsolatban emlegetni. A program bizonyos megfogalmazásai arra engednek következtetni, hogy megszerkesztői legalábbis nem idegenkednek egy ilyen típusú megközelítéstől. Mindenképpen így értelmezhetőek például az alábbi kitételek: „Az erdélyi tér századokon keresztül európai tér volt, amelyben európai történelmet csináltak, és európai kultúrát műveltek. Természetes, hogy ennek a térségnek vissza kell térnie a gyökereihez. A mi hivatásunk most az, hogy az egész ország integrálódásának húzóerejévé váljunk. Európai múltunk nem elegendő a jólét és az európai jövő megteremtéséhez. Nem siránkozunk kell, hanem újból fel kell ébresztenünk közösségeinkben az európaiság tudatát, ami az elmúlt évtizedekben kialudni látszott. A munkakultúra, a rend és a fegyelem iránti igény, a közösségi önszervezés igénye és a nemzeti szellem nem tűnt el teljesen.”; „Ahhoz, hogy megteremthessük a valóban európai szociáldemokráciát, mindenképp a versenyképes gazdaság szilárd kereteit kell megteremtünk. A gazdasági szereplők közötti szabad verseny, a szabad kereskedelem lényegbevágó feltételei a fejlődés előmozdításának. (...) Erdély most az európai gazdaság romániai kapuja.”; „A jövő Európája a régiók Európája. A fejlesztési régiók azt a magától értetődő módozatot jelképezik, amelynek révén az európai építkezés elkezdődött, de egyfajta kihívást is jelentenek számára, hiszen minden régióknak van egy természetes elhivatottsága, vannak bizonyosfajta erőforrásai, és van kulturális dimenziója. Tehát regionális fejlesztési modelleket és a régiók közötti együttműködés modelljeit kell kidolgoznunk. Le kell küzdenünk azokat a gátlásokat, amelyek megakadályoznak bennünket abban, hogy ezekről a dolgokról beszéljünk...”; „Fel kell vállalnunk a közigazgatási és a pénzügyi decentralizációt, forrásokra kell szert tennünk, és nekünk kell döntenünk azok felhasználásáról. (...) a helyi demokrácia a demokrácia motorja. A helyi közösség a demokratikus rendszer lényegi eleme és a modernizáció fő tényezője, és el kell érniünk, hogy ez Erdélyben is így legyen. Meg vagyunk győződve arról, hogy a közösségi identitás érzésének újralfedezése és újbóli megerősödése úrrá lehet a körülöttünk történő dolgok miatt, az infrastruktúra, a környezet, a városok és a falvak degradálódása láttán rajtunk elhatalmasodó pesszimizmuson.”; „Nem értünk egyet azzal, hogy az autonómia és a decentralizáció elve csak részlegesen kerüljön alkalmazásra csak azért, mert egyesek attól félnek, hogy az etnikai autonómiához vagy szegregációhoz vezet.”

Nem lehet nem észrevenni, hogy ezt a programot egyfajta erdélyi pátozhatja át. Szerzői az erdélyiek nevében beszélnek, ugyanakkor ha konkrét politikai vagy intézményi kérdésekre szólnak hozzá, az erdélyi – helyi – közösségekre hivatkoznak. Azzal nyilván ők is tisztában vannak, hogy az erdélyi adottságok a helyi közigazgatási decentralizációnál többre kötelezik őket. Ha azt talán most még túlzás volna feltételezni, hogy „az erdélyiek közössége” mint regionális politikai közösség gondolata is megfordult a fejükben, a fejlesztési régiókat csupán kezdetnek tekintő megállapításuk mindenképpen azt sejteti, hogy a helyi autonómiák jelenlegi rendszerével nincsenek teljesen megelégedve. Az a kétségtelen tény, hogy a program nyilvánosságra került részleteiben nem szerepel a fejlesztési régiók politikai régiókká és egyben közigazgatási egységekké való átalakításának és a

Folytatás a 2. oldalon

Folytatás az 1. oldalról

m egyei tanácsok regionális tanácsokkal való helyettesítésének a gondolata, még nem jelenti azt, hogy annak megalkotói nem látják át egy ilyen lépés jelentőségét és szükségességét. Az erdélyi közvélemény mindenképpen joggal várja el tőlük, hogy ebben a kérdésben minél hamarabb megnyilatkozzanak, annál inkább, mert sajtójelentések szerint egy ilyen típusú közigazgatási reform ott lapul a PSD-központ erős emberének, az Adrian Năstăsescu mostani külföldi útja során is helyettesítő Octav Cozma-ncă közigazgatási miniszternek az asztalán.

Van azonban a Ioan Rus által előterjesztett erdélyi programban egy olyan kakukktörzs, amely kétségessé teszi az egész vállalkozás hitelét és jóhiszeműségét. Nem arra gondolok, hogy elkészítői meglehetősen gyenge lábakon álló érvekkel igyekeznek kétségbevonni egy

új regionális párt létjogosultságát (mintha nem tudnák, hogy itt egyáltalán nem csak arról van szó, hogy egyik vagy másik megye 2 százalékkal többet kapjon a központi költségvetésből, hanem a politikai decentralizációnak a társadalmi és politikai élet minden szegmensmátráható nagyon is komoly kérdéséről). Az csak természetes, hogy nem örülnének egy olyan új párt megjelenésének, amely pontosan azt a választói réteget hódíthatná el előlük, amelynek megnyerésére épp en törekednek. (Ha valóban és őszintén arra törekednek.)

Természetesen a magyar kérdéstről van szó. Nem kívánok a Ioan Rus beszédében hemzsegó konvencionális magyar- és Magyarországgal ellenes kitételekkel foglalkozni, ezekre már eddig is nagyobb hangsúlyt fektettek a romániai és magyarországi politikusok és hírközvető szervek a kelletnél. Rus bizonyára maga is rájött, hogy túllépte a célon, ezért igyekezett utólag kibébiteni beszéde utolsó, magyarokra vonatkozó részének a jelentőségét („Nem a magyar kérdésen volt a hangsúly”, „a Hargitával, Kovásznával és Marossal kapcsolatos probléma csupán másodlagos jelentőségű szegmensuma a bemutatott anyagának”). Sokkal nagyobb jelentősége lehet viszont néhány feltűnő ellentmondásnak, ami megkérdőjelezi az egész „erdélyi agytröszt” munkájának és törekvéseinek az őszinteségét és a politikai célszerűségét.

Miért nevezi a régiókat, a helyi közösségeket a „modernizáció döntő tényezőjének” az, aki egy kőkorszakbeli szuverenitás-konceptió lelkes hívének mutatkozik? Vajon Rus nem gondol arra, hogy ugyanazzal az etatista bunkósbottal, amivel ő most a székelyföldi magyarokat fenyegeti („nem tervezzük azt, hogy a magyar lakosságot kivonjuk a nemzetbiztonság, a román államfejlődés problémaköréből”), holnap esetleg őreá és az ő erdélyi programjára fognak a „PDSR” kemény regáti bázisának képviselői és a „nemzeti egység” minden rendű és rangú bajnokai lesújtani? Akkor majd az „erdélyi agytröszt” képviselőinek fogják azt mondani, mint ahogy már mondják is, hogy a magyar irredentizmus „útítársai”, hogy „nem tervezzük azt, hogy az erdélyi történelmi tartomány fejlesztésének és az erdélyi közösségek európai elhivatottságának az ügyét kivonjuk a nemzetbiztonság, a román államfejlődés problémaköréből”.

A másik nehezen értelmezhető politikai üzenet „az RMDSZ” és „Magyarország” sommás ledorongolása. Nem az a lényeg, miket mondott Ioan Rus, hanem az, kiről és miről mondta. Mintha nem tudná, hogy az RMDSZ-ben legalább két nagyon markáns és egymással egyre ellenségesebben viselkedő irányzat van, vagy hogy Magyarország éppen választások előtt áll, és ott – Romániával ellentétben – van ellenzéki alternatíva. (Bár azt el kell ismerni, a magyarországi szocialisták kampányának vezetői mindent megtesznek azért, hogy erről csak Brüsszelben tudjanak, és az országban, és pláne attól keletre senki se vegye azt észre.) Az erdélyi „munkakultúra”, az elvek mellett kitalált fontos dolog, de azért nem ártana a regátiaktól egy kis politikai fifikát eltanulni. Az ilyen vagdalkozásokkal a PSD csak a Fidesznek szolgált politikai municiót. Nem véletlen, hogy Orbán Viktor azonnal megtalálta a megfelelő replikát: „Romániának az a problémája, hogy kétféleképp van, Magyarországnak pedig az, hogy kétféleképp van, kevesebb magyar él a területén.” Ő bármikor készen áll „a magyar gazdaság nagy erőforrására”-nak tekintett erdélyi magyarok befogadására, ha a román politikusok netán elvesztenék a fejüket, és valóban nemzetbiztonsági kérdésként kezelnék, és még több katonaság, még több ortodox püspökség és kolostor Székelyföldre telepítésével próbálnák megoldani Erdély magyar többségű térségének ügyét.

Különös, hogy ez az „erdélyi agytröszt” nem jött rá arra, hogy az erdélyi regionalizmus magyarellenességgel való párosítása sem választási manőverként nem hoz semmit a konyhára, sem a sokkal sikeresebb Magyarországgal szembeni komplexusok leküzdésében nem használható. Az Erdélyben egymással párhuzamosan – sokszor egymással szemben állva – kialakult nemzeti identitásokat meg nem tagadó, de azokon a közös érdekek és célok nevében túllépő, a másik nemzethez tartozót szövetségesnek, nem ellenségnek tekintő transzietnikus regionalizmus felvállalása viszont annál több haszonnal járna.

Erdélyben – a szeptemberi felmérések szerint – az újszülött „demokratikus” ellenzék 21%-on áll, tehát akkora erős képvisel, mint az RMDSZ, de kizárólag azért, mert egyszerűen nincs más, amire az emberek szavazhatnának. Ebben a történelmi tartományban tehát a PSD 40%-a mellett van egy 42%-os választói tömb, amely minden bizonnyal vevő volna egy profi módon felépített, pragmatikus irányultságú regionális diskurzusra, amit az erdélyi választópolgárok az egyre nacionalistább és populistább jobbközép pártoktól és a szétesés küszöbén álló RMDSZ-től nem kapnak és nem is kaphatnak meg. Sőt a most 17%-on álló PRM-ből is legalább még 7% átszábítható volna ebbe a táborba. A regát politikailag egy másik ország, ott teljesen más a helyzet: ott a PSD 65%-ával a teljesen szétzilálódott jobbközép 15%-a és a második helyen álló PRM 18%-a (Bukarestben 21%) áll szemben. Ott bármilyen értelmes alternatíva – mint az épp e cikk után olvasható *Levél* is mutatja – kizárva.

Ioan Rusnak, Vasile Dăncuának és az „erdélyi szociáldemokrácia” többi jeles képviselőjének nincs túl sok ideje arra, hogy eldöntse: valóban csinálni, vagy csak megelőzni és eltéríteni akarnak valamit.

MOLNÁR GUSZTÁV 1948-ban született Szalárdon, Bihar megyében. Filozófus, politikai elemző, a budapesti Teleki László Intézet munkatársa. *Probléma transilvaná* (Az erdélyi kérdés – tanulmányok, Gabriel Andreescuval), Iași, 1999. *Köztes-Európa eltűnése, avagy a mintakövetés közép- és kelet-európai konzekvenciái. Vázlat.* In: *Globalizáció és nemzetépítés*, Budapest, 1999.

Cristiana TEOHARI

Levél Délről

(Rövid levelet kapott Ovidiu Pecican kollégánk egy ismerősétől, a Kárpátok déli oldaláról. A levelet, trója engedelmével, az alábbiakban közöljük. A szerk.)

Drága erdélyiek, mennyire irigyeltek benneteket, mennyire szerencsések vagytok, hogy ott vagytok egymásnak (mármint románok és magyarok), milyen jó, ha van valami, amiről vitatkozni lehet, még ha az csak a múlt és vagy legalább valami ürügy (a komoly okokban soha nem hittem) a tolforgatásra vagy beszédre, hogy – a fenébe is – érezzétek, történi (vagy történni fog, vagy történni) valami, akármi!

Mert, kedveseim, a Dél kezd már régi dögtetemként bűzleni. Hosszú ideje dongják a legyek, és száraz bőrnek repedéseinek kilátászik csontjainak fehérsége. Senki nem mond semmit, senki nem csinál semmit, az országban nyugalom van, az a nyugalom, amelyet Iiescu első jelöltsége idején megígért, és amelyet, úgy tűnik, a románok szenvedélyesen óhajtottak. Síri csend van. Tiszteletteljesen „boda prosté”-t mondunk azért az aprópénzért, amit kapunk, vásárolunk egy fél aspirint, mert többre nem futja, egy sarkocskára kenyéret és egy szelet, a szélein kicsit zöldes szalámit, elhelyezkedünk a tönkrement huzatú fotelban, és fáradtságtól félig lehunyt szemmel nézzük a televízióban a szegény kormányonlevők erőfeszítéseit valami olyan jó érdekében, amit nem tudom, milyen kritériumok alapján és milyen szempontok szerint határoztak meg. Aztán ennyi hallgatástól összeragadt szájjal bebújunk a hideg takaró alá, és apatikusan gondolunk a holnapra, ugyanilyen békés, ugyanilyen halott napra.

Mit mondtok, mikor csináljátok meg azt a transzietnikus pártot vagy polgári fórumot vagy akármit? Vegyétek úgy, hogy már be is iratkoztam. Nem mintha Isten tudja, mit várnék tőle, de legalább a kirakat változik. Még ha csak rövid időre is. Még ha csak nagyon rövid időre is. De már szeretnék érezni ebben az országban valami változást, bármilyen kicsit is.

Egyébként pedig hogy vagy?

Fordította: HADHÁZY Zsuzsa

Sabin GHERMAN

Levél a Provinciához

Tisztelt Szerkesztőség,

meglepődve olvasom egy ideje a különböző lapokban vagy a *Provinciában* néhány, az Önök szerkesztőségi köreiből tartozó értelmiséginek a proTransilvania, az Erdély-Bánát Liga vagy a személyem ellen irányuló támadásait.

Természetesen mindenkinek joga van szabadon kifejteni véleményét, ami pedig engem illet, úgy gondolom, ha nekem jogom volt arra, hogy elegendő legyen egy bizonyosfajta Romániából, akkor annak a bizonyos Romániának is joga van arra, hogy elege legyen belőlem. Így demokratikus.

De van néhány kérdés, amelyet tisztázni kell:

1. Miből fakad az a gyanú, hogy különféle magyar revizionista körökhöz tartozom?

2. Miből fakad az a gyanú, hogy „nem belső diverzió-e, a decentralizálás eszméjének aláaknázása érdekében”? Magunk között szólva, kockáztatnánk-e, hogy egy cikkért, egy eszme mellett való kiállásért elveszítsük munkahelyünket, árulásért és az egységes állam elleni összeesküvésért kihallgassák Önöket, arra kényszerüljenek, hogy kölcsönpenzből fizessék a taxit, amellyel feleségüket a munkahelyére küldik, vagy hogy havonta legalább kétszer felcaltják Önöket a bíróságra?

3. Elszomorító, hogyan kerülgetik tevékenységünket illetően az „audietur et altera pars” demokratikus összefüggésében is érvényes gondolatot, mely szerint a mi szervezetünk éppen a decentralizálás, a regionalizmus eszméjének támogatása érdekében született... Bármilyen is egyébként ez az anyagi alapok, nagyobb politikai tapasztalatok nélküli, de mindenképpen jóhiszemű és tévedéseit elismerni kész szervezet...

4. Nevem mindenféle irredenta „site”-on való megjelenítése ellenőrizhetetlen. Az internet mindenkié, és nem vagyok meggyőződve arról, hogy az Önök neve nem szerepel rajta ugyanabban az összefüggésben.

5. Nem rendelkezünk abszolút igazságokkal és megoldásokkal, tehát Önök sem rendelkeznek ilyenekkel. De nem törekszünk kizárólagosságra és övön aluli ütésekre sem, amelyek alapját „pletykák, szóbeszéd, susmutyolás” képezik. És nem hisszük, hogy bármelyik félnek is érdekében állna egy különböző színekben viselt, a szóban forgó politikusok teljes megelégedésére szolgáló bársonyos háború.

6. Mindig is mondtam, hogy nem tartom magam politikusnak. De nem kellene elfelejteniük, hogy a felmérésekben (1999. június, MMT) az erdélyi románok 37 százalékának, a bánátiak 44 százalékának a véleménye szerint „Sabin Gherman az ő érdekeiket képviseli”, hogy ezek 55 százaléka egyetértett a közigazgatási, 57 százaléka pedig a pénzügyi autonómiával. Ezek az adatok a mi akcióinknak is köszönhetőek, amelyek olyanok, amilyenek, néha teli vannak baklövéssekkel, de mindig őszinték.

7. El kell ismerniük, hogy nálunk, sajnos, az olyan intellektuális lépés, amilyen az Önöké is, elszigetelt marad. El kell ismernem, hogy egy olyan, a tömegek érdekében tett lépésnek, mint amilyen a miénk akar lenni, olyan szüksége van az értelmiségiek vezetésére, mint a levegőre. Ha valami nem elég világos, bármikor felvehetik a kapcsolatot a proTransilvaniával vagy az Erdély-Bánát Ligával. Ahelyett hogy intellektuálisan játszadozzanak a szavakkal, és aztán a világba dobják őket mint abszolút igazságokat...

8. Felteszem a kérdést, mert így demokratikus: hogyhogy Önök csupán az után a „szörnyűséges” *Egém van Romániából* után jelentek meg? Egy fa elültetésének intellektuális félmérő volna szó, vagy a gyümölcs betakarítása és a (micsoda idők...) mit tudom én, milyen Termésnap megszervezésének kicsinyes öröme...

9. Szeptember 30-án tértem vissza Brüsszelből, és november táján az Erdély-Bánát Liga valószínűleg tagja lesz az Európai Parlament egyik európai szövetségének. Mindez hála a „közönséges”, a „félművelt” Sabin Ghermannak, aki képtelen megérteni az államok fölötti politikai identitást, a regionalizmust, az egyetértést a sokféleségben... Vagy az Európai Parlament belga, portugál, spanyol, olasz stb. tagjai is diverziósok és irredenták?...

10. Micsoda idők...

(Mérsékelt) tisztelettel, S. Gh.

Fordította: HADHÁZY Zsuzsa

SABIN GHERMAN 1968-ban született Mezőházon, Maros megyében. Szabadújsós újságíró, az Erdély-Bánát Liga elnöke. *Phalus scriptum*, Bukarest, 1991; *Bă Ghermane*, Kolozsvár, 1993; *M-am saturat de România* (Egém van Romániából), *Monitorul de Cluj*, 1998. szeptember 16.